

УДК 569

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-4-36>**Олена ХАРЧУК,***orcid.org/0000-0001-5344-4121*

кандидат економічних наук,

доцент кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування
Державного університету інфраструктури та технологій
(Київ, Україна) *Kharchuk1965@gmail.com***Світлана БОНЯР,***orcid.org/0000-0001-8910-7100*

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій
Державного університету інфраструктури та технологій
(Київ, Україна) *sveta_bonyar@ukr.net*

УПРАВЛІННЯ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуті державні документи та вимоги щодо стратегічного розвитку фізичного виховання дітей та молоді в Україні, що формує комплексно розумові та фізичні якості особистості. Розкрито організаційно-методичне вирішення завдань та вимоги щодо підготовки тренерів-учителів фізичної культури для підвищення ефективності організації їх професійної підготовки. Проведена оптимізація системи управління навчально-виховного процесу щодо здійснення підготовки майбутніх тренерів-учителів фізичної культури шляхом посилення їх практичної підготовки та розробки програми, що пов'язує провідні завдання в навчанні та формування специфічних знань, умінь та навичок при їх реалізації. Наведений процес професійно-педагогічної підготовки тренера-вчителя фізичної культури, що являє собою свідомі та цілеспрямовані дії до вихованців з метою підготовки майбутніх тренерів по реалізації функцій щодо організації діяльності фізкультурно-оздоровчого та спортивно-масового напрямлення. Визначена роль тренера (викладача) в створенні моделі педагогічної майстерності, яка складається з шестиох складових: визначення мети заняття, формування організаційної форми завдань та програми їх реалізації, здійснення контролю, надання консультацій та, при необхідності, виправлення помилок. Визначена обов'язковість зворотного зв'язку з вихованцями спортивних підприємств. Розроблена система удосконалення практичної професійної підготовки вихованців, де успішність застосування знань на практиці є найголовнішим завданням професійно-прикладного навчання й виховання, на якому базується та завершується весь процес фізичної підготовки майбутніх чемпіонів. Визначено основні завдання та шляхи удосконалення менеджменту спортивно-оздоровчою діяльністю підприємства, де головними елементами є зміст, організація і методика подання фізкультурно-оздоровчого та спортивно-масового напрямлення. Зроблені висновки, що формування повноцінної цілісної особистості, індивідуальності, складу мислення, здорової психіки, національного характеру та світогляду залежить від правильно організованого виховання, що в подальшому вплине на вибір майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: менеджмент, підприємство, спортивно-оздоровча діяльність, професійна підготовка, фізичне виховання.

Olena KHARCHUK,

orcid.org/0000-0001-5344-4121

PhD in Economics,

*Associate Professor at the Department of Management, Public Administration and Administration
State University of Infrastructure and Technologies
(Kyiv, Ukraine) Kharchuk1965@gmail.com*

Svitlana BONIAR,

orcid.org/0000-0001-8910-7100

Doctor of Economic Sciences, Professor,

*Professor at the Department of Business Logistics and Transport Technologies
State University of Infrastructure and Technologies
(Kyiv, Ukraine) sveta_bonyar@ukr.net*

MANAGEMENT OF SPORTS AND HEALTH ACTIVITIES ENTERPRISES AS AN ELEMENT OF SOCIO-CULTURAL ACTIVITY MANAGEMENT

The article examines state documents and requirements regarding the strategic development of physical education of children and youth in Ukraine, which forms a comprehensive mental and physical personality. The organizational and methodical solution of tasks and requirements for the training of trainers-teachers of physical education to increase the efficiency of the organization of their professional training are disclosed. The optimization of the management system of the educational process was carried out regarding the training of future coaches-teachers of physical culture by strengthening their practical training and developing a program that connects the leading tasks in education and the formation of specific knowledge, skills and abilities in their implementation. The process of professional-pedagogical training of a trainer-teacher of physical culture is given, which is conscious and purposeful actions towards pupils with the aim of training future trainers to implement functions related to the organization of physical culture and health and sports and mass activities. The role of the trainer (teacher) in creating a model of pedagogical mastery is determined, which consists of six components: determining the purpose of the lesson, forming the organizational form of the tasks and their implementation program, conducting control, providing consultations and, if necessary, correcting errors. Mandatory feedback with students of sports enterprises is defined. A system of improving the practical professional training of trainees has been developed, where the successful application of knowledge in practice is the most important task of professional and applied training and education, on which the entire process of physical training of future champions is based and completed. The main tasks and ways of improving the management of sports and health activities of the enterprise are defined, where the main elements are the content, organization and method of presentation of physical culture and health and sports and mass referrals. The conclusions were drawn that the formation of a full-fledged integral personality, individuality, mindset, healthy psyche, national character and worldview depends on properly organized upbringing, which will later affect the choice of future professional activity.

Key words: *management, enterprise, sports and recreational activities, professional training, physical education.*

Постановка проблеми. Сьогодні наше суспільство в своєму розвитку має кризу в національній системі фізичного виховання, так як не відповідає вимогам та міжнародним стандартам підготовки дітей, молоді та інших осіб, хто в цьому зацікавлений. Це призводить до зрівняння особистостей, нервових та психічних перевантажень та «зривів», обмежує їх творчий розвиток та використання можливостей розвинутої людини (Грибан, 2020).

Тому велика роль відводиться в цьому напрямку саме вчителям (тренерам) фізичної культури, формуванню їх здібностей в сфері професійної культури та майстерності педагога, що є актуальним сьогодення і вимагає деяких змін в теоретичному та практичному спрямуванні.

Аналіз досліджень. В спеціальній літературі та в наукових працях таких дослідників як А. І. Драчук, В. П. Краснов, Є. М. Свіргунець,

В. В. Романенко, С. М. Канішевський, О. С. Куц та інші наголошується, що дана система фізичного виховання у ВНЗ, в організаціях спортивного напрямлення тощо, має недостатній рівень якості підготовки, мало мотивована для систематичних занять фізичними вправами, а це зменшує інтерес значної кількості дітей та молоді займатися спортом для покращення свого фізичного стану. Тому є необхідність активного пошуку нових форм і методів покращення фізичного виховання підростаючого покоління, молоді та майбутніх фахівців із вищою освітою, розробки моделей організації спортивно – оздоровчої діяльності для оптимальної кількості рухомої активності дітей та вихованців спортивних організацій за допомогою корекцій та внесення змін в організацію освітнього процесу.

Мета статті – розглянути систему управління спортивно-оздоровчою діяльністю підприєм-

ства, виявлення недоліків та розробка шляхів її удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Держава робить все можливе для підтримки здорового способу життя молоді. В Державних вимогах до системи фізичного виховання дітей, учнівської і студентської молоді головну стратегію фізичного виховання в Україні представлено формуванням фізичного, морального і психологічного здоров'я особистостей, усвідомленням потреб у фізичному покращенні, розвитком інтересів та звичок до індивідуальних занять спортом і фізкультурою, набуттям знань та вмінь знань і вмінь здорового способу життя.

У Законі України «Про фізичну культуру і спорт» розкриті організаційні основи спортивної діяльності у навчально-виховній сфері (Закон України 2008).

Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації» в розділі «Фізичне виховання і фізкультурно-оздоровча робота у навчально – виховній сфері» розкриває сукупність завдань, що направлені на нарощування обсягів активної рухомості, удосконалення якісного учбового процесу та засобів фізкультури та спорту для закріплення поняття у молодих людей щодо зміцнення та підтримки здорового образу життя.

Також, згідно програми, фізичне виховання формує комплексно розумові та фізичні якості особистості, удосконалює особистість щодо фізичної і психічної підготовки на індивідуальних підходах, пріоритеті оздоровчої спрямованості (Програма, 1998).

Науково-педагогічний аспект розвитку діяльності повинен бути направлений на розробку педагогічної системи професійної підготовки висококваліфікованих спеціалістів-учителів фізичної культури, що будуть безпосередньо задіяні в цьому.

Завдання організаційного та методичного направлення щодо підготовки тренерів-вчителів фізкультури та спорту повинні розроблятися з урахуванням нововведень в навчальні плани, програми, освітні технології.

Ефективність організації професійної підготовки вихованців у спортивних клубах вищих навчальних закладів залежить від дотримання системи вимог, а саме:

- відповідність педагогічного впливу через зміст та форми реальним можливостям вихованців та їх минулої підготовленості до отримання знань конкретного виду спорту;

- забезпечення рівня оволодіння вихованців первинними знаннями, вміннями і навичками

конкретного виду спорту, що передбачені державними програмами і критеріями оцінок у відповідності до норм часу навчальної програми;

- досягнення міцного опанування вивченого матеріалу вихованцями і їх прагнення до практичної реалізації відповідно вимогам, що висуваються педагогічною системою підготовки фахівця.

Дана система вимог має універсальний характер та може бути успішно реалізованою. Ці вимоги входять в структурно-логічні межі професійної підготовки майбутнього учителя-тренера. Перша вимога розкриває початковий етап навчання. Друга вимога являється головною та показує загальну якість всього процесу навчання. Третя вимога є завершальною в навчанні, де коректуються ті компоненти, що мають відхилення.

Дотримуючись запропонованих вимог дана підготовка майбутніх тренерів-вчителів фізкультури може бути локальною та мати універсальний характер.

До першого випадку відноситься удосконалення процесу навчання одного із видів спорту у відповідності вимогам системи підготовки майбутнього рекордсмена.

В інших випадках – одного етапу цього процесу, що складається з використання циклу видів спорту за допомогою формування специфічних знань, умінь та навичок вчителя фізкультури.

Рациональне використання етапів навчально-виховного процесу підготовки майбутніх тренерів-учителів фізичної культури діяльності фізкультурно-оздоровчого та спортивно-масового спрямування здійснюється керівництвом цього процесу, але є важливі моменти щодо конкретизації цієї системи підготовки й розробки відповідної програми, що пов'язує провідні завдання в навчанні та формування специфічних знань, умінь та навичок при їх реалізації.

Управління охоплює всі елементи підготовки, як теоретико-методичну, так і практичну. Але потрібно звернути увагу саме на практичну підготовку, бо вона менш пластична і потребує вдосконалення.

У процесі професійної підготовки тренера-учителя потрібно намагатися здійснювати конкретний вплив на встановлення головних фахових здібностей вихованців спортивних організацій при використанні засобів, методів та форм, що направлені на формування вмінь та отримання досвіду, які диктуються специфікою роботи тренера.

Процес професійно-педагогічної підготовки тренера-учителя фізичної культури – це комплекс усвідомленої та планомірної діяльності фахівця

до вихованців з метою підготовки майбутніх тренерів при виконанні дій фізкультурно-оздоровчого та спортивно-масового спрямування. В таких умовах тренер набуває великого значення, так як відповідає за об'єднання інтересів конкретної особи та педагогічного колективу з інтересами суспільства.

Тренер (фахівець), створюючи модель педагогічної майстерності, виконує такі функції як: формування мети заняття, ознайомлення з формою завдання та програмою її реалізації, здійснює контролювання, консультує та виправляє помилки.

Вихованці, зі своєї сторони, ознайомлюються із структуруванням заняття, свідомо підходять до отриманого завдання, вивчаючи різні можли-

вості його рішення, потім здійснюють виконання в усній і письмовій формі перелік дій програми та контролювання при формуванні рівня специфічних знань, умінь та використання досвіду.

Педагогіка співробітництва є реальним застосуванням основних доміант в теоретичному та практичному підході виховання й навчання.

Сьогодні педагогіку співробітництва можна назвати ідеологічною перебудовою науки і практики в педагогіці. Навчально-виховний процес, в якого відсутнє дійсне співробітництво, зупиняє ріст інтелектуального та морального стану вихованців, так і фахівців. Тільки їх сумісна діяльність буде мати шанс на життя та подальший розвиток.

Особисті ділові якості тренера-фахівця, його досвід в педагогіці та майстерності мають бути

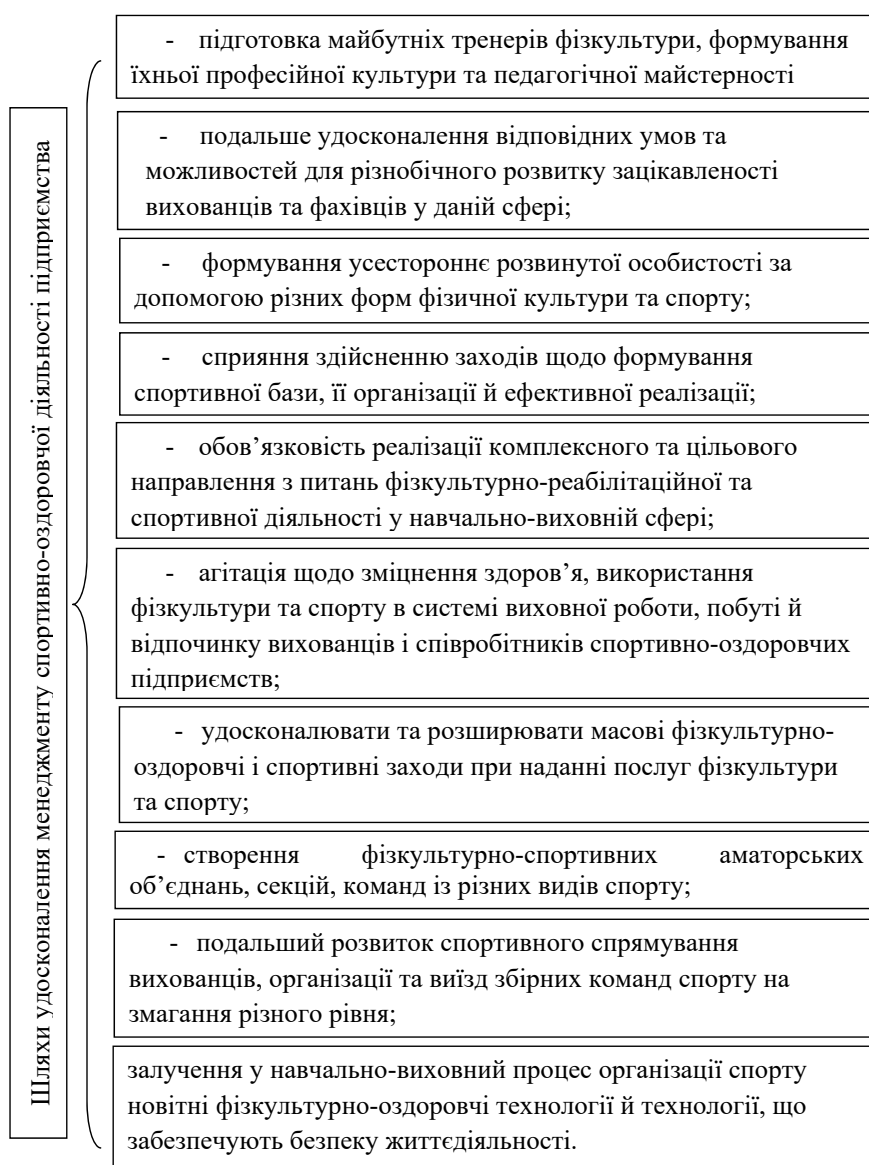

Рис. 1. Шляхи удосконалення менеджменту спортивно-оздоровчої діяльності підприємства

розкриті на кожних заняттях з вихованцями як особистий досвід та приклад для виховування майбутнього чемпіона.

Виходячи із вище сказаного, можна стверджувати, що провідним аспектом підвищення кваліфікації тренерів-фахівців є система удосконалення підготовки вихованців як з практичної, так і професійної сторони їх діяльності, а результат використання знань на практиці є найвагомішим професійно-прикладним елементом їх навчання та виховання, яким і повинен завершуватися весь процес фізичної підготовки майбутніх чемпіонів.

Отже, необхідно вносити правки в дану систему фізвиховання відповідно до національного розвитку суспільства, його сутності, змісту, характеру та історичного покликання.

Визначено основні завдання та шляхи удосконалення менеджменту спортивно-оздоровчою діяльністю підприємства, а саме (рис. 1):

- подальше удосконалення відповідних умов та можливостей для різнобічного розвитку зацікавленості вихованців та фахівців у даній сфері;
- формування усестороннє розвинутої особистості за допомогою різних форм фізичної культури та спорту;
- сприяння здійсненню заходів щодо формування спортивної бази, її організації й ефективної реалізації;
- обов'язковість реалізації комплексного та цільового направлення з питань фізкультурно-реабілітаційної та спортивної діяльності у навчально-виховній сфері;

– формування з різних видів спорту фізкультурно-спортивні аматорські об'єднання, секції та команди;

– агітація щодо зміцнення здоров'я, використання фізкультури та спорту в системі виховної роботи, побуті й відпочинку вихованців і співробітників спортивно-оздоровчих підприємств;

– удосконалювати та розширювати масові фізкультурно-оздоровчі і спортивні заходи при наданні послуг фізкультури та спорту;

– залучення у навчально-виховний процес організації спорту новітні фізкультурно-оздоровчі технології й технології, що забезпечують безпеку життєдіяльності;

– подальший розвиток спортивного спрямування вихованців, організації та виїзд збірних команд спорту на змагання різного рівня.

Якщо виховання організоване вірно, воно позитивно впливає на формування повноцінної цілісної особистості, індивідуальності, мислення, психіку, національний характер та світогляд особистості.

Тобто, мова йде про систематичне та цілеспрямоване виховання особистості національного типу, де формується національна свідомість та самосвідомість особистості (Харагірло, 2020).

Висновки. Отже, існує постійна необхідність удосконалення менеджменту спортивно-оздоровчою діяльністю підприємства, а саме перегляду та уточнення змісту, структури та форм навчання фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової діяльності, а в педагогічній практиці – більш чітка і послідовна орієнтація на майбутню професійну діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фізичне виховання: проблеми та перспективи: монографія за загальною редакцією проф. Г. П. Грибана. Житомир: Рута, 2020. 384 с.
2. Закон України Про фізичну культуру і спорт (нова редакція). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF1Z600B>
3. Програма № 963a/98 від 01.09.1998 Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації». URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/193144__193209
4. Харагірло В.С. Національне виховання здобувачів освіти на сучасному етапі: Навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО, 2020. 93 с.

REFERENCES

1. Hryban H. P. Fizychnе vykhovannya: problemy ta perspektyvy. [Physical education: problems and prospects]. Zhytomyr: Ruta, 2020. 384 p. [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy Pro fizychnu kul'turu i sport (nova redaktsiya). [Law of Ukraine on physical culture and sports (new edition)]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF1Z600B> [in Ukrainian].
3. Prohrama № 963a/98 vid 01.09.1998 Tsil'ova kompleksna prohrama "Fizychnе vykhovannya – zdorov'ya natsiyi". [Program No. 963a/98 dated 01.09.1998 Targeted comprehensive program "Physical education – health of the nation"]. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/193144__193209 [in Ukrainian].
4. Kharahirlo V.YE. Natsional'ne vykhovannya zdobuvachiv osvity na suchasnomu etapi. [National education of education seekers at the current stage]. Bila Tserkva: BINPO, 2020. 93 p. [in Ukrainian].